

В [библиотеката](#) на [desebg.com](#) тази неделя сайтът публикува рецензията на историка д-р **Момчил Методиев**, който представи том 1 от мащабното разследване „Корупционната България”, по време на премиерата на новото издание в тази седмица в София. Книгата представлява историята на корупцията в годините на прехода към демокрацията, а том 1 обхваща времето от 1989 до 1997 г. Негови автори са бившият депутат от СДС и общественик Едвин Сугарев, разследващият журналист Христо Христов, основател на сайтовете **desebg.com**,

[agentibg.com](#)

и [pametbg.com](#) и Петър Бучков, журналист. Изследването е подкрепено от фондация "Америка за България". Заглавието е на сайта.

Темата за корупцията е болезнена за българското общество. Както отбелязват и самите автори в резюмето на проекта „Корупционната България”, „корупцията и злоупотребата с власт са основен проблем за България през изминалите години от падането на Берлинската стена“.

Основното предизвикателство пред изпълнението на един такъв проект е как могат да

бъдат определени като „корупция“ дейности, които не са били санкционирани като такива от съдебната система или от други държавни институции, което излага авторите на обвинението, че самоволно или пристрастно определят конкретни действия като „корупция“.

Но самото поставяне на въпроса по този начин отвежда към сърцевината на проблема – поради „липсата на реални усилия от страна на държавата да обуздае този процес, практически неработещата съдебна система и драматичната липса на справедливост“ (както е казано в резюмето на проекта), корупцията не само остава ненаказана, но и остава до голяма степен в сферата на слуховете или генерализациите, а медиите и обществото лесно попадат в капана на конспиративните теории.

С други думи, липсата на ефективен отговор от страна на съдебната система и държавните институции по отношение на корупционните практики, затруднява авторите, които пишат по този въпрос, тъй като неизбежно част от техните отговори са открити за обвинението, че остават недоказани.

Но точно липсата на такъв ефективен отговор от страна на институциите прави едно такова изследване не само необходимо, но и крайно наложително, с оглед защитата на обществения интерес, стига това изследване да успее да излезе извън спекулациите и личните пристрастия и да разгледа проблема в контекста на системните проблеми на българското общество.

Хронологични рамки на изследването обхващат края на комунизма до 1996 г. Включени са всички по-известни афери в този период, който е най-бруталният период на българския преход. Книгата следва да се чете заедно със сайта на проекта ([corruption
bg.com](http://corruption.bg.com)), където има доста публикувани документи. Може да се чете изцяло, но може да се чете и на части. Човек може да се връща към събития, които го интересуват.

Книгата е амбициозен и мащабен проект, който изисква преодоляването на големи предизвикателства и скрити проблеми. Това обяснява и първоначалния скептицизъм от страна на страничния наблюдател, споделян и от мен, преди да се запозная с книгата. Ще разкажа как авторите ме убедиха в обратното. На какво се дължи този скептицизъм:

- Едната причина е медийната среда: наситена с афери, в които трудно се ориентираме, но и наситена с изследвания за тези афери, в които още по-малко се ориентираме.
- Другата, по-сериозната – „аз това го знам“, живял съм го, не ми трябва да я чета.
- Третата причина е, че това не ме засяга – аз си живея почтено, да се оправят онези горе.
- Как авторите се справят с този скептицизъм, споделян вероятно от всеки в една или друга степен. Кои са предизвикателствата, които преодоляват?
- Необходимостта от едно такова изследване. Как могат да бъдат определени като „корупция“ дейности, които не са били санкционирани като такива от съдебната система или от други държавни институции, което излага авторите на обвинението, че самоволно или пристрастно определят конкретни действия като „корупция“.

Но самото поставяне на въпроса по този начин отвежда към сърцевината на проблема – поради „липсата на реални усилия от страна на държавата да обуздае този процес, практически неработещата съдебна система и драматичната липса на справедливост“ корупцията не само остава ненаказана, но и остава до голяма степен в сферата на слуховете или генерализациите, а медиите и обществото лесно попадат в капана на конспиративните теории.

Но точно липсата на такъв ефективен отговор прави едно такова изследване не само необходимо, но и крайно наложително. Предложеният първи том от този проект не е нито набор от слухове, нито сбор от спекулации, а успява да се превърне в същинско изследване, благодарение на огромния обем от емпиричен материал, събран чрез достъпните към този момент източници.

В този смисъл книгата напълно основателно може да се окачестви като пълноценен изследователски проект, а не като журналистическо разследване, тъй като използваният материал е надежден и трудно може да бъде подложен на съмнение, въпреки гореспоменатата липса на съдебни решения.

Надгражда изследванията за комунизма и не се задоволява с лесните обобщения. Аргументирано и убедително оспорва твърдението, че корупцията е следствие от прехода и доказва, че това е феномен и практика, формирани още в годините на комунистическия режим, с който обществото и държавата не успяват да се справят в периода на прехода.

Корупцията е реалният икономически механизъм през комунизма и особено през късния комунизъм. Както и има структури, които контролират тази корупция през комунизма.

Много важен извод е, че корупцията не просто води до облагодетелстването на ограничен кръг хора и групи (които могат да бъдат определени като „хищнически елит“ на българския преход), но и че това е проблем, от който страда цялостната обществена тъкан.

Преодоляват опасността от изследването на близки исторически събития. Отношението към близките събития често е подвластно на субективизъм и е изложено на опасността от вглеждането в отделни, дори и важни, детайли, и загуба на цялостната картина.

Голямото предимство на този изследователски труд се състои в това, че събира на едно място поредица от корупционни „афери“, които обединени на едно място, демонстрират последиците от корупцията, изкривяванията в цялостната обществената среда и възпроизвеждането на тези практики на по-високо равнище.

Косвен позитивен резултат от изследването е разсейването на убеждението за късата обществена памет. Авторите на корупционни практики са склонни да вярват, че „всяко чудо е за три дни“ и че веднъж направен, „първият милион“ ще бъде бързо забравен, тъй като общественото внимание ще бъде привлечено от следваща порция скандални „разкрития“. За мен като историк едно от основните предимства на това изследване е, че опровергава мнението за обществената амнезия по отношение на тези корупционни практики и афери. Това е важно, тъй като става дума за епохата преди интернет.

Това едва ли ще има възпиращ ефект, но се надявам поне да разсее убеждението, че те лесно могат да бъдат забравени и простени. Което се надявам да бъде още един косвен позитивен резултат от настоящия проект.

В заключение бих казал:

За мен книгата събира на едно място събития и факти, за които всеки един от нас по нещо знае, но които ги е забравил, а ако не ги е забравил, би искал да забрави.

„Корупционната България” – историята на корупцията при прехода: Началото (1989-1997)

Написано от д-р Момчил Методиев
Неделя, 23 Октомври 2016 11:59

В този смисъл книгата може да се ползва и като история, и като справочник, а за мен е важно, че може да се цитира като достоверен източник на информация и обобщение.

Като оптимист, винаги съм твърдял, че България винаги взема правилните решения в критичен момент. Но защо се стига до тези критични моменти? Отговорът е точно корупцията.

Едвин Сугарев, Христо Христов, Петър Бучков, „Корупционната България” – историята на българската корупция в годините на прехода към демокрация, том 1 (1989-1997), издава гражданско сдружение „Либертариум”, 2016 г., 639 страници.